vulkancic.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Copyright © 2019 Вулкан издаваштво

ISBN 978-86-10-02660-3

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА
Са циљем очувања аутентичности израза и стила, интервенције на тексту од стране издавача биле су минималне и искључиво ортографског карактера у складу са важећим правописним правилима.

СРПСКЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ И ПРИЧЕ

Вулканчић

Београд, 2019.

САДРЖАЈ

Старац преварио дивове 6
Аждаја и царев син 12
Чардак ни на небу ни на земљи 22
Златна јабука и девет пауница 26
Немушти језик 40
Дјевојка цара надмудрила 46
Ђаво и његов шегрт 50
Биберче 56
У цара Тројана козје уши 60

Старац преварио дивове

Био један старац и имао пуно дјеце, па је сједио у млинима. Једно вече избије однеклен див па право у млин. Назове бога и упита старца може ли код њега пренoћити. Старац га прими на пренoћиште, но див је мислио да убије старца и отме млинове. Кад би сјутрадан, рече старац диву:

– Ето, ти си пренoћио, па сад бог и пут.

Но див му одговори:

– Онај који буде јачи остаће овдје господар.

Старац му одговори:

– Па добро, кад хоћеш тако, ја се не бојим.

Онда га див позове да се порву, а старац рече:

– Хм, то је за ме ништа, нећемо се рвати, него да узмемо по један камен, па га стиснемо у руци и из њега воду исциједимо.

Див пристаде и шчепа каменчину, стисне је у руци и сатре у мливо, али ни капи воде из камена не потече. Онда старац узме бајаги камен, а он узео комад тазе сира, стисне га у руци док из њега потече вода. Див се зачуди томе па му рече:

– Кад си таки јунак, хајде са мном у пећину. Тамо има још осам дивова и сваки је јачи од мене, па ме свукуд гоне и све их служим као најмлађи. Кад дођеш у пећину, ти ћеш бити старјешина, а ја ћу бити први до тебе, а остали дивови нека нас оба слушају. Ти ћеш као старјешина имати свега до грла шта ти душа зажели, само заповиједај што ти треба, дивови ће те служити као старијега.

Старац пристане да иде дивовима у пећину, и тако пођу из млина. У путу нађу родну ашламу, па чим је див угледа, ускочи на ашламу и позове и старца горе. На то старац рече како се не може пети, него затражи да му див савије грану, па да сједне и да се одмори. Див га послуша, сави грану, и старац усједе на њу, но див пусти грану, она тандркну и далеко одбаци мога старца, тако да прескочи ашламу и паде на један грм гдје је био зец, и у оном страху притисне и зеца. Див се насмија и упита старца шта му би; а он одговори како је преко ашламе угледао у грму зеца, па прескочио ашламу и ухватио зеца за вечеру. Див се још више зачуди толиком јунаштву и уплаши се.

Одатле крену даље и дођу у пећину. Ту нађе свих осам дивова и позна се с њима. Див им прича све што је у ствари и они се сви сложише да им старац буде старјешина, а они сви да га слушају кô старијега. Но кад старац стаде заповиједати и тражити и шта имају и шта немају, дивовима би криво, па су гледали да га се како опросте. Најпре су кушали његову снагу, је ли јунак кô што див каже. Тако изиђу на једну пољану и узму се бацати камена с рамена.

Дивови шчепају грдну каменчину и бацају је као јаје. А кад понудише старца, он погледа камен и прође њему. Онда загрну рукаве, па почне гледати преко планине. Дивови га упиташе шта гледа, а он им каже:

– Гледам преко кога ћу брда пребацити ови камичак.

Кад то чуше дивови, у чуду се загледаше, па му рекоше да им не баца камена, јер такога нема надалеко, па им се жао растати с њим. А старац им вели да он не може друкчије или га неће ни бацати. Дивови пристану да га не баца, а признају му да је бољи јунак од њих. Други пут пођу сви на воду. Дивови понесу биволеће коже, а старац скопак. Дивови наточе сваки по мјешину воде, а старац поче копати око врела. Зачуде се дивови па га упитају шта то хоће. Он им одговори:

– Што ћемо ићи на воду кад се може све врело пренијети и за неколико дана можемо га попити?

Кад то чују дивови, у страху да не изгубе врело, кажу му да се остави ћорава посла. А он им рече:

– Кад нећу ’вако, нећу никако!

Дивови му признају да је бољи јунак од њих и пусте га на миру. Сјутрадан пођу сви у дрва. Дивови извале сваки по букву, упрте на раме и пођу пећини, а старац понио товар ургана, па почео везивати дрво за дрво, као да хоће сву шуму да понесе. Дивови га упитају шта то ради, а он им рече:

– Што ћемо ићи сваки дан у дрва кад се може сва шума пренијети и за десетак дана изложити.

Уплаше се дивови па га стану одвраћати од тога, а он им рече:

– Кад нећу тако, нећу никако!

Дивови му признају јунаштво, и ослободе га да не преноси шуме.

Кад видјеше дивови да не могу с њиме изићи на крај, стану се договарати како би га се занавијек опростили. Сваку вечер старац би лијегао први, али задуго не би могао заспати, него би шутио под ћебетом. Једну вечер здоговарају се дивови, а он слуша испод ћебета, да га ту ноћ на спавању премлате ћускијама и маљевима. Један рече да не чине то сад, него ноћас кад се пробуде. Но чим дивови заспаше, дигне се старац па под ћебе метну самар и покрије га, а он побјеже на таван. Кад се дивови пробуде, шчепају маљеве и ћускије те сваки по неколико пута млатне по ћебету. Самар се сав здроби у мливо, а они уживају како му здробише кости, па ће га сјутра избацити. Пошто дивови заспу, старац сиђе с тавана, уклони смрвљени самар, а он леже на исто мјесто. Ујутру скочи он први на ноге, а дивови, како се који будио, стале су му очи од чуда кад угледа старца. Најпослије га стану питати како је ноћас спавао и је ли што опажао. А он им рече:

– Добро сам спавао, само су ме буве клале.

Виде дивови да му не могу ништа, па се другу ноћ договоре да га прелију кључалом водом. Но старац опет учини као и прву ноћ, а кад дивови поново заспу, старац уклони самар, а он леже на оно мјесто. Сјутрадан он опет први на ногама. Дивови се не могу ишчудити кад га видјеше да је жив, па га упитају како је ноћас спавао. Старац им рече да је добро спавао, само је опазио некакву млаку кишу, као да кућа прокисава.

Онда се сви сложе да се дијеле са старцем и кажу му то. Он пристане, затражи товар блага и једног дива, који ће однијети и благо и њега у његов млин. Дивови му даду једног најјачега. Старац натовари благо и узјаше на дива, па хајде кући. Кад су дошли кући, див сустао, сав се у голу воду учинио па, отворивши врата од млина, хукну колико може више, а од оне његове силе сва дјеца разлећеше се куд које, неко на панту, неко напоље кроз бацу, еле ниједно не оста у млину. Кад то виђе див, препаде се још више, па, спустивши старца и благо, нададе бјежати као свјетлица натраг дивовима. Кад дође дружини, исприча им чудо невиђено.

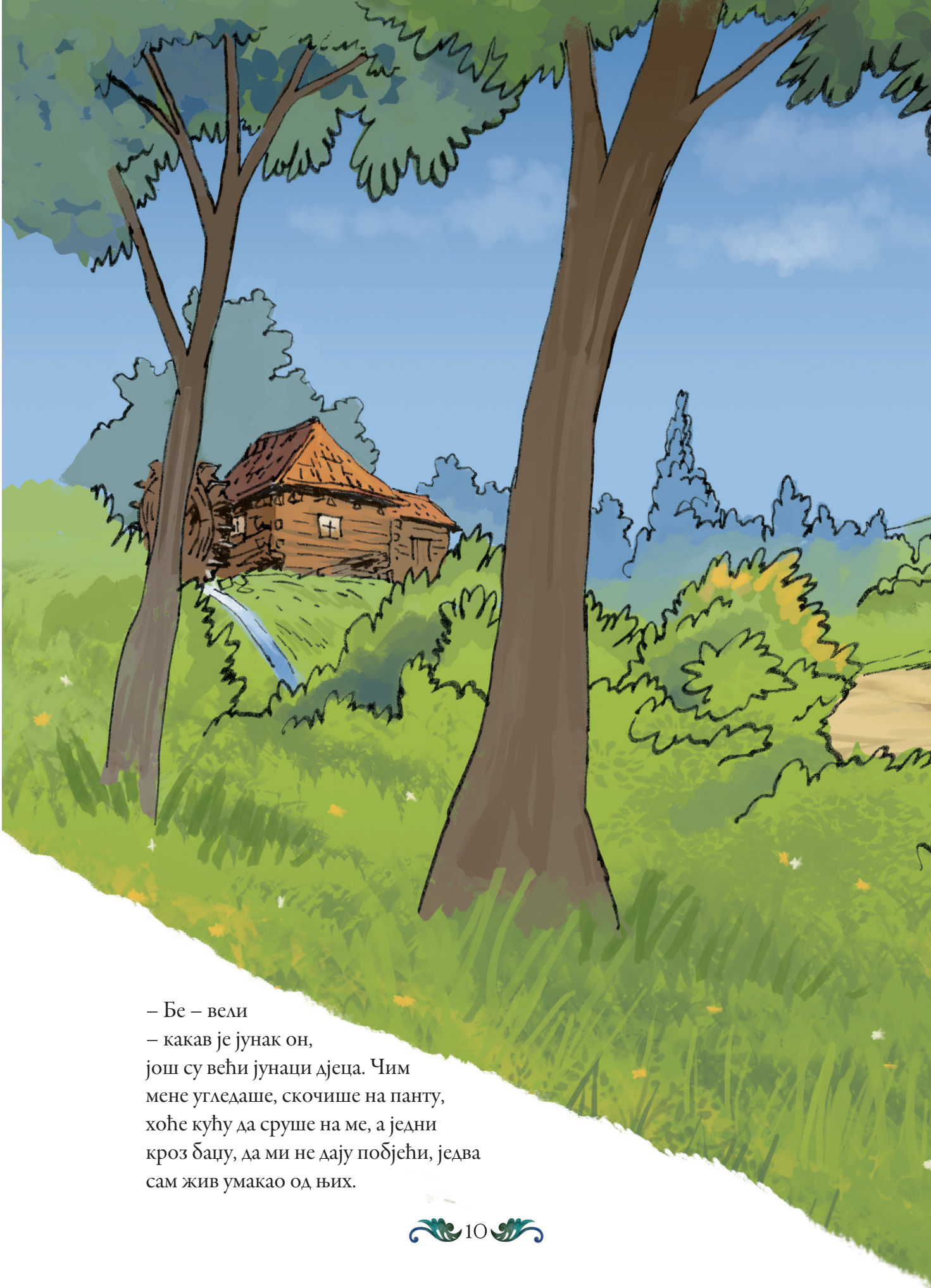

– Бе – вели
– какав је јунак он,
још су већи јунаци дјеца. Чим
мене угледаше, скочише на панту,
хоће кућу да сруше на ме, а једни
кроз бацу, да ми не дају побјећи, једва
сам жив умакао од њих.

Аждаја и царев син

Био један цар, па имао три сина.

Једном најстарији син пође у лов, па како изиђе иза града, скочи зец иза грма, а он за њим, те овамо те онамо, док утече зец у једну рекавицу, а царев син за њим, кад тамо, а то не био зец, него аждаја, па дочека царева сина те га прождере.

Кад после тога прође неколико дана, а царев син не долази кући, стану се чудити шта би то било да га нема. Онда пође средњи син у лов, па како изиђе иза града, а зец скочи иза грма, а царев син за њим, те овамо те онамо, док утече зец у ону рекавицу, а царев син за њим, кад тамо, а то не био зец него аждаја, па га дочека те прождере.

Кад после тога прође неколико дана, а цареви синови не долазе натраг ниједан, забрине се сав двор. Онда и трећи син пође у лов, не би ли браћу нашао. Како изиђе иза града, опет скочи зец иза грма, а царев син за њим, те овамо те онамо, док утече зец у ону рекавицу. А царев син не хтедне ићи за њим, него пође да тражи другога лова, говорећи у себи: „Кад се вратим, наћи ћу ја тебе."

Потом, ходајући дуго по планини, не нађе ништа, па се онда врати у ону рекавицу, кад тамо, у рекавици једна баба. Царев син јој назове бога:

– Помози бог, бако!

А баба му прихвати:

– Бог ти помогао, синко!

Онда је запита царев син:

– Где је, бако, мој зец?

А она му одговори:

– Мој синко, није оно зец, него је оно аждаја. Толики свет помори и затоми.

Чујући то, царев син мало се забрине, па рече баби:

– Шта ћемо сад? Ту су ваљда и моја два брата пропала.

Баба му одговори:

– Јесу богме; али није фајде, него, синко, иди кући док ниси и ти за њима.

Онда јој он рече:

– Бако, знаш ли шта је? Ја знам да си и ти рада да се опростиш од те напасти.

А баба му се утече у реч:

– О, мој синко, како не бих! И мене је тако ухватила, али сад се нема куд.

Онда он настави:

– Слушај добро што ћу ти казати. Кад дође аждаја, питај је куда иде и где је њезина снага, па све љуби оно место где ти каже да јој је снага, као од милине, докле је искушаш, па ћеш ми после казати кад дођем.

После царев син отиде у двор, а баба остане у рекавици. Кад дође аждаја, стане је баба питати:

– Та где си, забога? Куда тако далеко идеш? Никад нећеш да ми кажеш куда идеш.

А аждаја јој одговори:

– Е, моја бако, далеко ја идем.

Онда јој се баба стане умиљавати:

– А зашто тако далеко идеш? Кажи ми где је твоја снага. Ја да знам где је твоја снага, ја не знам шта бих урадила од милине, све бих оно место љубила.

На то се аждаја насмеје, па јој рече:

– Онде је моја снага у оном огњишту.

Онда баба притисне грлити и љубити огњиште, а аждаја, кад то види, удари у смех, па јој рече:

– Луда жено! Није ту моја снага. Моја је снага у оном дрвету пред кућом.

Онда баба опет притисне грлити и љубити дрво, а аждаја опет у смех, па јој рече:

– Прођи се, луда жено, није ту моја снага.

Онда баба запита:

– Да где је?

А аждаја стане казивати:

– Моја је снага далеко, не можеш ти тамо отићи. Чак у другоме царству, код царева града има једно језеро, у оном језеру има једна аждаја, а у аждаји вепар, а у вепру зец, а у зецу голуб, а у голубу врабац, у ономе је врапцу моја снага.

Баба, кад то чује, рече аждаји:

– То је, богме, далеко, то ја не могу љубити.

Сутрадан, кад аждаја отиде из рекавице, царев син дође к баби, па му баба каже све што је чула од аждаје.

Онда он отиде кући, па се преруши: обуче пастирске хаљине и узме пастирски штап у руке, те се начини пастир, па пође у свет.

Идући тако од села до села и од града до града, најпосле дође у друго царство и у царев град, под којим је у језеру била аждаја. Дошавши у онај град, стане се распитивати коме треба пастир. Грађани му кажу да треба цару. Онда он управо к цару. Пошто га пријаве, пусти га цар преда се, па га запита:

– Хоћеш ли чувати овце?

А он одговори:

– Хоћу, светла круно!

Онда га цар прими и стане га саветовати и учити:

– Има овде једно језеро, и покрај језера врло лепа паша, па како изјавиш овце, оне одмах иду онамо те се развале око језера, али који год чобан тамо отиде, онај се више не враћа натраг; зато, синко, кажем ти, не дај овцама на вољу куд оне хоће, него држи куда ти хоћеш.

Царев син захвали цару, па се оправи и изјави овце, и узме са собом још два хрта што могу зеца у пољу стићи, и једног сокола што може сваку тицу ухватити, и понесе гајде. Како он изјави овце, одмах их пусти к језеру, а овце, како дођу на језеро, одмах се развале око језера, а царев син метне сокола на једну кладу, а хрте и гајде под кладу, па засуче гаће и рукаве те загази у језеро, па стане викати:

– О, аждајо, о, аждајо! Та изиђи ми данас на међдан да се огледамо, ако жена ниси!

Аждаја се одзове:

– Сад ћу, царев сине, сад.

Мало час, ето ти аждаје, велика је, страшна је, гадна је! Како аждаја изиђе, ухвати се с њим попојаске, па се понеси летни дан до подне. А кад подне пригреје, онда рече аждаја:

– Та пусти ме, царев сине, да замочим своју пусту главу у језеро, па да те бацим у небеске висине.

А царев син јој одговори:

– Бре, аждајо, не копај трица; да је мени царева девојка да ме пољуби у чело, још бих те више бацио.

Аждаја се на то одмах отпусти од њега и отиде у језеро. Кад буде пред вече, он се лепо умије и оправи, сокола метне на раме, а хрте уза се, а гајде под пазухо, па крене овце и пође у град свирајући у гајде. Кад дође у град, сав се град слегне као на чудо где он дође, а пре ниједан чобан није могао доћи с оног језера.